

Prvořadý úkol - každodenně upevňovat vojenskou kázeň

Náměstek ministra národní obrany generálmajor František Šádek

Zákonitostí socialistického rozvoje společnosti je neustálý růst uvědomělosti, vysoké organizovanosti a kázně. Budoucí komunistická společnost je nemyslitelná bez nejvyššího stupně uvědomělosti a kázně. Tento společenský proces tím více platí pro armádu socialistického státu. Je to její nejsilnější zbraň, jeden z kvalitativních rozdílů mezi buržoasní armádou a armádou socialistickou. LZ

V tomto procesu naše Československá lidová armáda dosáhla některých úspěchů. Při plnění usnesení XII. sjezdu KSČ se zvýšily operační, taktické a technické znalosti velitelského sboru, vojska zvládla v podstatě požadavky boje s použitím nejmodernějších zbraní a bojové techniky, zlepšila se střelecká příprava a speciální druhy příprav. Zvyšuje se podíl příslušníků armády v pomoci plnit celospolečenské hospodářské úkoly. Tyto úspěchy potvrzují politickou uvědomělost, odpovědnost i obětavost naprosté většiny vojáků základní služby i vojáků z povolání.

Tyto pozitivní výsledky a obětavé pracovní úsilí oslabuje nekázeň některých příslušníků armády, neuspokojivé plnění základních řádů a malá náročnost v některých součástech. Ve svých důsledcích narušují celkový stav kázně a vedou k vzniku mimořádných událostí. Závažné je, že již od roku 1960 neustále narůstá počet svémocných odloučení neukázněných jedinců, pozdních návratů z vycházek a dovolených. Stále se vyskytují trestné činy a mimořádné události, které jsou páchány úmyslně a jsou motivovány snahou vyhnout se vojenským povinnostem nebo je různým způsobem obcházet, snahou porušovat pravidla socialistického soužití.

Předsednictvo ÚV KSČ přijalo usnesení, které odpovídá novým podmínkám naší společnosti a armády a zaměřuje pozornost velitelů, štábů, politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací k řešení současných a naléhavých úkolů upevňování kázně v naší armádě. Usnesení se zaměřuje na oblast výchovné práce, na uplatňování požadavků vojenských řádů v životě vojsk, podstatné zkvalitnění organizátorské a řídicí práce, na upevnění nedílné velitelské pravomoci, na podporu náročných velitelů a na zkvalitnění kázeňské praxe u vojsk. Zdůrazňuje, že rozhodující úlohu při upevňování kázně mají velitelé a političtí pracovníci; aktivněji musí působit rovněž stranické a svazácké organizace.

Všechny velitelské stupně přijímají k tomuto usnesení opatření, komunisté a svazáci projednávají na schůzích příkladnost svých členů. Kázeň je středem pozornosti většiny kontrol. Přes značné množství názorů se stále více prosazují poznání, že při upevňování kázně musíme brát v úvahu změny ve výchově mlá-

deže, povoláné do armády. V důsledku zlepšující se předvojenské výchovy, zejména školní, mají mladí lidé vcelku vyšší úroveň politického a všeobecného vzdělání, mají vyvinutější smysl pro kolektivní život, snahu vyniknout. Jsou na vyšším stupni myšlení, kulturnější a kritičtější. Jsou to bezesporu kladné rysy, mladí lidé mají však též zápory; hůře si zvykají na přísnou organizovanost, bezvýhradné podřizování, snášení všech těžkostí a nepohodlností vojenské služby. Jen těžko své představy o svobodném občanu socialistické vlasti a jeho právech vidí v jednotě s přísně ukázněným členem vojenského kolektivu, který, má-li být naprosto přesným organismem, vyžaduje celé jejich „já“. Jejich myšlení zatěžují představy o „nesmyslnosti“ války, různé pacifistické nálady, hledání „dobrých stránek“ kapitalismu apod.

Všechny požadavky, které na kázeň klade soudobý boj, vyžadují nesrovnatelně větší nároky na vychovatele.

Kolektivní činnost vojáků i každého jednotlivce v důsledku rozvoje techniky a způsobů vedení bojové činnosti má stále větší význam. V soudobém boji i nekázeň jednoho vojáka může způsobit nejen nesplnění úkolu celým kolektivem, ale i zbytečné zničení celého kolektivu. Tyto závěry ke specifickým rysům naší mládeže i ke kvalitativním změnám v charakteru soudobé armády jsou, jak již bylo řečeno, stále více obecně chápány. Jejich realizace v praxi je však horší. Neúspěchy v jeho uskutečňování vedou mnohé soudruhy v poslední době k diskusím, co do pojmu kázně zahrnout, v čem je její podstata atd. Prověrka u jednoho svazku v lednu ukázala, že **není dostatečná názorová jednotota na zásadní otázky upevňování kázně, ani není jasná úloha jednotlivých stupňů vedení při jejím upevňování.**

* * *

Chci proto zaujmout k těmto nejasnostem své stanovisko.

Všeobecná ustanovení Kázeňského řádu ozbrojených sil Československé socialistické republiky velmi přesně a vyčerpávajícím způsobem ukazují, co je kázeň, na čem je založena, k čemu zavazuje každého vojáka a jak jí dosahuje. Vyplývá z nich, že nejcharakterističtějším rysem vojenské kázně je **vědomé podřizování vojáků velitelům a náčelníkům. Splnění rozkazů — to je podstata vojenské kázně a její hlavní projev.** Vysokého stupně ukázněnosti se dosahuje tehdy, jsou-li vojáci vnitřně přesvědčeni o nutnosti přesného plnění požadavků přísahy a řádů.

Proces upevňování kázně, jako otázky vztahu podřízeného k nadřízenému, nemůže mít jediný zdroj a nemůže být chápán jako jednostranný vztah. **Tento kořen věci** ukazuje právě článek 4 Kázeňského řádu, když stanoví, že vojenské kázně se dosahuje:

— výchovou vojáků k vysokým morálním, politickým a bojovým vlastnostem a uvědomělému podřizování se nadřízeným;

— přísným dodržováním pořádku stanoveného řádu a předpisy;

— vysokou náročností nadřízených vůči podřízeným spojenou s trvalou péčí o ně, správným používáním a dovoleným spojováním přesvědčovacích i donucovacích opatření.

Cituji toto ustanovení řádu vědomě. Mnozí soudruzi je pokládají za málo vyčerpávající, mnozí za příliš obecné. Jsou pohříchu i takoví, kteří při rozborech

kázně hledají příčiny nedostatků všude jinde, než v těchto ustanoveních. A přece jsou tato ustanovení dosud nejpřesnějším vyjádřením zdrojů kázně, určují úlohu všech velitelských stupňů armády, podstatu vztahů mezi podřízenými a nadřízenými a naopak.

* * *

Na **pracovnících ministerstva národní obrany** záleží především, jak dovedně budou slaďovat požadavek výstavby soudobé armády s možnostmi státu i lidí. Proto musí všichni pracovníci MNO hluboce chápat a do své činnosti promítat všechny změny, ke kterým dochází v životě naší společnosti i v rozvoji vojenské vědy a techniky. To vyžaduje vést boj proti konzervatismu, prohlubovat rysy, které by měly být vlastní pracovníkům ministerstva, jako je tvůrčí přístup k řešení otázek zbavených subjektivismu, náročnost a principiálnost v práci i jednání, spojená s citlivým přístupem k potřebám vojsk a kritickým hlasům. Je třeba, aby pracovníci ministerstva zvýšili sebekritičnost i kritičnost při posuzování výsledků své práce a tyto důsledně měřili skutečným efektem, který přinášejí ve vojscích. V práci již nevystačíme se starým způsobem, ale musíme se důsledně opírat o výsledky objektivních vědeckých zjištění, o sociologické průzkumy, o vědecká pracoviště a v tomto smyslu neustále hledat nové cesty a možnosti.

Velmi důležitou úlohu upevňování kázně má ministerstvo vůči svazům. Zatím mnozí pracovníci MNO dovedou kriticky zhodnotit stav kázně jednotek, ale málo dovedou vyhodnotit účinnost přijímaných opatření velitelskými, štáby a náčelníky druhů vojsk svazů. Některá dobrá opatření jsou málo studována, zobecňována a vyvozovány z nich závěry pro vlastní práci. Tento nedostatek se promítá do práce všech nižších velitelských stupňů. I když se v posledních letech situace zlepšuje, není v ní dost důslednosti a opravdu hlubokého přístupu.

* * *

Velitelství a štáby svazů v otázkách upevňování kázně musí konkretizovat opatření na vlastní podmínky s diferencovaným přístupem k jejich celkovému charakteru, kádrovým a materiálním možnostem. Zabezpečovat jejich správné pochopení na svazcích, vést a vychovávat pracovníky svazků k účinné pomoci útvarům. Vedoucí funkcionáři svazů by měli více osobně pracovat na štábech svazků. Svazům především přísluší studium a zobecňování metod nejlepších velitelů útvarů, dovedných vychovatelů a organizátorů, zkušenosti nejlepších politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací. Nejen studovat, ale také ve spolupráci se svazky cílevědomě vychovávat — především z hlediska požadavků čl. 4 Kázeňského řádu. Svá opatření zaměřovat především na upevnění kázně velitelského sboru. U velitele svazu začíná také ta část velitelského umění, která spočívá v dovedném využívání všech prostředků, které má k dispozici každý velitel k upevňování kázně. Jde o dovedné využití vojenské rady, štábu, náčelníků druhů vojsk, výsledků spolupráce s územními stranickými a společenskými orgány a organizacemi, vojenskými soudy, prokurátory a kontrarozvědkou, o sladěné úsilí s politickou správou, stranickými a svazáckými organizacemi. Jde především o operativní spolupráci, včasné reagování na situaci a přijímání konkrétních opatření. Osvědčuje se zasedání vojenských rad u prověřo-

vaných svazků s přizváním velitelů útvarů, organizování výchovných konferencí nejlepších velitelů - vychovatelů a vzorných vojáků. Při všech akcích a opatřeních svazu je důležité, aby obsahová linie a stanovené normy nebyly zkracovány, rozměňovány, ale aby iniciativa a aktivita podřízených byly rozvíjeny především v jejich duchu.

* * *

Velitelství a štáby svazků jsou nejbližší vojskům a mají největší možnosti organizovat plnění všech řádů a předpisů. Jejich hlavní poslání je co nejúčinněji vychovávat a učit podřízené velitele útvarů — jako hlavní organizátory života vojsk. Hluboce vnikat do metod jejich práce a práce jednotlivých zástupců. Učit je dovedně využívat všech prostředků, které mají k dispozici při upevňování kázně. Zaměřit se na sestavení a důsledné plnění denního řádu, správnou organizaci a výkon služby celodenní směny, dobře připravené poddůstojníky, účinnou stranickopolitickou práci, zvyšování úlohy veřejného mínění atd. Vést je k tomu, aby chápali význam důsledné kontroly přijímaných opatření a tuto považovali za součást své řídicí práce.

Rozbory kázně na svazcích musí konkrétně a názorně ukazovat na účinnost výchovné práce, plnění řádů, předpisů a rozkazů s důrazem na nekompromisní plnění základních řádů, všestranné zabezpečení vojáků, konkrétní hodnocení kázeňské praxe u jednotlivých útvarů. Široce zobecňovat nové metody a využívat takových morálních stimulů, jako jsou dopisy závodům, JZD, pracovištím vojáků před nástupem vojenské služby, rodičům, zápisy do Knihy cti apod. Principiálně kriticky odhalovat nedovolené a špatné výchovné metody a ukvapenost při uplatňování kázeňské pravomoci. Takový rozbor pak pomůže také štábům svazku ujasnit, kterému útvaru věnovat pozornost.

* * *

Hlavním článkem v upevňování kázně v naší armádě je **velitel a štáb útvaru**. Je to stupeň velení, který má přímý styk s masami vojáků, organizuje jejich výchovu a výcvik. Bezprostřednost styku přímo vylučuje používání administrativních forem a vynucuje si osobní živý styk. Jednotliví funkcionáři mají Řádem vnitřní služby přesně vymezené funkční povinnosti, které také určují jejich úlohu a podíl při upevňování kázně. V hlavě 2, kde jsou uvedeny všeobecné povinnosti přímých nadřízených, jsou prakticky rozvedena ustanovení článku 4 Kázeňského řádu. Umění velitele pluku je dosáhnout, aby všichni podřízení velitelé a náčelníci plnili povinnosti nejen odborné, ale především ty, které mají vztah k lidem, jejich všestrannému růstu a potřebám. Učit je tomu a naučené náročně vyžadovat. Jejich práci hodnotit především podle toho, jak tyto povinnosti plní. Hlavní článek, který tvoří základ pevné vojenské kázně u útvaru, je **zavádění všech požadavků základních řádů do každodenního života útvaru**. Podle přísného pořádku podle řádů se zákonitě hodnotí stupeň bojové pohotovosti a připravenosti útvaru. Zákonitě proto, poněvadž celá dosavadní praxe potvrzuje: nepřetržitě udržování přísného pořádku podle řádů vede každého vojáka k pevným návykům a zvykům v organizovanosti plnění úkolů a ukázněnosti a tyto zvyky se postupně stávají rysem jeho charakteru a pomáhají mu v plnění jeho vojenských povinností. **Tam kde je přísný vojenský pořádek, tam**

se úspěšně plní úkoly bojové a politické přípravy, tam se úspěšně řeší všechny úkoly výchovy a výuky.

Mimořádně důležitý význam u útvarů mají otázky výchovy v kolektivu a úlohy veřejného mínění v boji za upevňování vojenské kázně. Velitel a štáb útvaru by měli podporovat a rozvíjet všechny formy výchovy vojáků, jako je projednávání úkolů k upevňování kázně na veřejných schůzích, veřejné projednávání přestupků, předávání jedinců kolektivu, zapojování vojáků do vyšetřování trestných činů atd., vše s cílem, aby otázka kázně se stala záležitostí každého vojáka.

* * *

Z uvedeného vyplývá, že rozhodného zvýšení kázně dosáhneme jen tehdy, jestliže se otázky kázně stanou středem pozornosti všech velitelských stupňů. Každý v tom má svou úlohu, ale i tak jsou některé zásady pro všechny stupně společné.

Na prvním místě je to **osobní příklad** velitelů, náčelníků, důstojníků, jejich morální a služební autorita. Osobní příklad se projevuje ve všem: ve znalostech, ve vztahu ke svým služebním povinnostem, k výkonu služby atd. Morální a služební autorita se získává především úpornou prací důstojníka při zvyšování vojenských, politických a technických znalostí, jeho snahou v hledání a zdokonalování nových pokrokových metod výcviku a výchovy podřízených, dobrým vztahem k plnění služebních povinností, vysokou stranickou a morální čístitou. Podporovat autoritu velitele, důstojníka — znamená vychovávat ho, vštěpovat mu vysoké pracovní a morálně politické vlastnosti.

V současné době je především potřebné podporovat náročné, rozhodné velitele v jejich úsilí za uplatňování nedílné velitelské pravomoci v plném rozsahu a na stranických základech.

V dalším je to **otázka náročnosti** ve vyžadování plnění všech požadavků vojenské kázně. Nejprve je třeba správně vysvětlit podřízeným jejich služební povinnosti a ty požadavky, které na ně klade vojenská kázeň. Nemůžeme požadovat od podřízených to, co neznají nebo nevědí jak udělat. V náročnosti není dobře jít do krajností: buď se omezovat jen na vysvětlování a přemlouvání, nebo naopak zaměňovat náročnost za hrubost. **Obsahově správné vysvětlování ve spojení s důsledností je správná cesta k vysoké náročnosti.** Nízká náročnost způsobuje výchově velké škody. Jen ten velitel, důstojník je na výši úkolů, který stále v průběhu zaměstnání a výcviku vyžaduje od vojáků pevně a kategoricky přesné dodržování pravidel pořádku vojenského života. **Vysoká náročnost velitele působí na vědomí podřízených tím účinněji, čím těsněji je spjata s každodenní péčí o jejich potřeby.** Péče velitelů o výstroj, stravování, ubytování a plné zabezpečení všech podřízených, ale i pozornost k jejich osobním problémům — to vše vyvolává u podřízených pocit důvěry k veliteli a snahu dobře plnit služební úkoly a rozkazy velitele.

Nevyčerpá jsem všechny prostředky vedoucí k upevnění kázně. Pominul jsem také nejnižší stupně armády — prapor, rotu, čet a družstvo s tím, že zejména velitelé svazů a svazků by měli tyto otázky hlouběji sledovat a říci k nim svůj názor. Nepovažuji své názory také za konečné. Rád uvítám, když i další soudruzi se k tomuto prvořadému úkolu vyjádří a zobecní své zkušenosti. Plnění úkolu to jen prospěje.